

NYITRAI MÓZES

HANGSÚLY A KERESZTÉNY VALLÁSBAN

Jn 13, 34

Szent meggyőződésem, hogy a keresztény vallás 2000 éves áldása az Istennek. Azért olyan nagy áldása, mert benne a szereteten van a hangsúly. Az evangélium tengelye ez:

„Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szeretlek titeket, ti is úgy szeressétek egymást. Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.“

A törvénytudónak is ezt válaszolja, aki a megkísértés szándékával kérdezi: „Mester, melyik a nagy parancsolat a törvényben?“ Jézus így válaszolt: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és a nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. Ez a két parancsolat tartja az egész törvényt és a prófétákat“ (Mt 22, 36—39). A Hegyi beszédben is a szereteten van a főhangsúly. Itt még az ellenségre is kiterjeszti a szeretet parancsolatát, mert ez a tökéletesség útja, lehetősége.

Sokszor döntő jelentősége van annak, hogy hova és mire helyezzük a hangsúlyt. Életet, vagy halált is jelenthet.

Jézus igaz, határozott, egyeneslelkű, tiszta szívű, nyílt, őszinte, becsületes, s mindig az élet, a békesség és a szeretet pártján áll. Helyesen hangsúlyoz, mint a szívdobbanás, mint az élet ritmusa.

Nyilvánvaló, hogy az élete sokrétű, számtalan síkban nyilatkozik meg. Kereskedelem, ipar földművelés, tudomány, politika, művészet, jog és sok más tényező tartozik az élethez szervesen, elengedhetetlenül. Nem lehet figyelmen kívül hagyni, kiküszöbölni, fölöslegessé tenni. Ezek az élet gondolatai, és üres lenne az Élet Könyve nélkülük. Az élet kerekjei ezek, csak döcögne hiányuk esetén az élet szekere. Az élet minőségi szintje azonban azon áll, hogy helyén van-e a hangsúly az élet eme különböző rétegeiben.

A keresztény életforma a szeretet kihangsúlyozása. Ezért magas színvonalú, Istenhez emelkedő, a tökéletesedés alapja és iránya. A többi életformáknak is kell, hogy köze legyen a szeretethez. Erkölcsi értékük annál nagyobb, minél több bennük a szeretet szerepe: az emberszolgálat, a humanizmus.

A kereszténységben katasztrófához vezet a hangsúly elferdítése, amint arra gyászos példákkal szolgál a múlt. Itt különös értelmet nyer minden vessző és pont. Istenországának az ügye forog kockán; az em-

berek lelki boldogsága a tét. Azért mondhatta olyan határozottan: „az én beszédeim soha el nem múlnak“, mert a szeretetet beszélte. Az evangéliuma Isten akaratából az emberi lélek érdekében, annak megmentéséért, tökéletesítéséért jött létre. Jézust nem ösztönözte uralomvágy. Voltak kísértései, de azokat jó előre legyőzte. A lelket sem akarta leigáznai, nem szabott korlátokat a hívő elé, nem halmozza el gépies szer-tartásokkal. Egy a kívánsága: kövessük Öt; úgy szeressük egymást, mint ő szerette az embert. Istenről, mint egyetemes Atyáról szól, ki „szere-tetet kíván és nem áldozatot“. Jézus nem külső, hanem belső szabadító. Bűntől, gyarlóságtól, gonosz indulatoktól akar megszabadítani. Az em-bereket az erkölcsiség pajzsával vértelje fel. Bizonyosságot tesz az igazság-ról. Az embert Isten képére és hasonlatosságára akarja nemesíteni, amire Isten teremtette. Megtisztító befolyást gyakorol a lelkekre, hogy össze-kapcsolhassa Istennel, az Atyával a fiúi szeretet által.

Az egész mindenségben a legnemesebb valami az emberi lélek. Egyet-len valódi gazdagság van: a lélek nemessége. Nincsen magasztosabb cél, mint az emberi lélek mind magasabbra emelése. Az Istenhez való emel-kedettség nagy, nemesítő hatással van az emberi lélekre. Még egy ne-mes tulajdonságokkal felruházott ember társasága is jellemformáló erő-vel hat. A környezet hatása feltétlenül meglátszik az egyénen. A rossz ember rontja, a jó ember nemesíti a jellemet, szavakkal is, példamuta-tással is. Mennyivel inkább meglátszik rajtunk Isten társasága. Mekkora befolyása lehet Istennek az emberre. ki minden nemes szándéknak, jó-ságnak, igazságnak, bölcsességnek és szeretetnek tökéletes megtestesítője. A vallásos gyakorlatban az ember környezete az Isten szelleme. A hit-élet, az erkölcsi javulás hatalmas rugója. A keresztény vallás a gyűlöle-tet és a hatalmaskodást akarja kinevelni az emberből a valódi boldogság elnyerése érdekében. Nem kiharcolni, hanem megérdemelni akarja a boldogságot. Olyan utat választ, amelyre lelkiismerete mondja azt, hogy jó. A Jézus tanításán alapuló vallás a hitből való jó cselekedetet emeli ki. Többre becsüli a lelki tisztaságot, mint az önző egyéni érdekeket. Istenországa határai a szelídség, hűség, igazságosság, békesség, szeretet. És e határokat Isten szavatolja, szentesíti. Ő adja áldását rája.

Ha úgy imádkozunk, ahogy Jézus tanította, Istenhez emelkedünk. Ha felismerjük Jézus tanításai által Istenországot, már útban is va-gyunk feléje, és Isten fiainak érezzük magunkat. Ha megértjük: „Isten-országa tibennetek van“ — a fiúság boldog öntudatára ébredünk általa. Ezt vetette Jézus. Ezt aratja minden igaz tanítványa. Ez volt a lényege minden jézus- zónak és cselekedetnek. A jó cselekedetek lényege is a szeretet. A cselekvő szeretet teljes hangsúlyt nyert Jézus tanításaiban. A szeretetteljes jócselekedetek előtt nyílik meg Istenországa.

A boldogság forrása a lelkekben van, mint csírában a gyümölcs. Ez a legfőbb jó, amit Jézustól kapunk. Amikor kalásztengerré érett az ő lelki magvetése, kicsillan belőle a szeretet, mint lelki búzaszem. Az aranszabály aranyló kalászaik közül halljuk a jézusi szótatot:

„Jöjjetek, Atyám áldottai, örököljétek azt az országot... Mert éhez-tem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, jövevény voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és felruháztatok, beteg voltam, és meglátogattatok, börtönben voltam, és eljöttetek hozzám... Bizony, mondom néktek, amikor megtettétek ezeket akárcsak eggyel is a legki-

sebb atyámiai közül, velem tettétek meg“ (Mt 25, 34—40). Így szól Jézus a cselekvő szeretetről.

Jézust az emberi gyarlóság a keresztfára vitte. De a hangsúly megmaradt. A Cselekedetek Könyve a cselekvő keresztény szeretet tükré. A keresztény egyház, mint szeretet-közösség öltött külső formát és belső lényege is ez volt: „A hívek összessége pedig szívében és lelkében egy volt. Senki sem mondott vagyonából semmit sem a magáénak, hanem mindenük közös volt“ (ApCsel 4,32).

Pál apostol a pogány világban alapítja meg a keresztény egyházat, de ott is megmarad a hangsúly a szereteten. Van-e szebb, fenségesebb himnusz kerek e világon, mint az első korinthuszi levél 13. része? Még az angyalok nyelve is csak zengő érc és pengő cimbalom szeretet nélkül. Még a hegyeket mozgató hitemmel is semmi vagyok, szeretet nélkül. Felétehetem vagyonomat, tűzre adhatom testemet, semmi hasznom abból szeretet nélkül. Mennyire helyén van a hangsúly az utolsó mondatban: „Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három: ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.“

Jakab apostol levelében is helyén van a hangsúly: „Boldog ember az, aki a kísértés idején kitart, mert miután kiállta a próbát, elnyeri az élet koronáját, amelyet az Úr megígért az őt szeretőknek“ (1,12). „Tiszta és igazi kegyesség az Isten előtt ez: meglátogatni az árvákat és az özvegyeket nyomorúságukban“ (1,27). „Mutasd meg nekem a hitedet a te jócselekedeteidből“ (2,18).

A jánosi levelekből is tisztán csendül elő Jézus hangja: „Mi tudjuk, hogy átmentünk a halálból az életbe, mert szeretjük testvéreinket“ (3,14). „Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal“ (3,18).

A reformátorok az elvesztett hangsúlyt akarták helyreállítani. Dávid Ferenc prédikációiban hangsúlyozza: „A hit a tökéletesség kezdete, a szeretet a legmagasabb foka. A hit elkezdí a jót, a szeretet elvégzi azt. Az ember legfőbb dolga: szeretni Istent és embert.“

Kriza János jubileumi himnuszában vannak e sorok: „Hitkülönbség, akiket egymástól elzára, / Eggyé fűzi szívünket szeretet varázsa“.

Világszervezetünk az IARF jelmondata: „A szükséges dolgokban egység, a kétségesekben szabadság, de mindegyikben szeretet“.

Elég ennyi bizonyoságnak, hogy máig sem vészett el a hangsúly. Megmaradt a szeretet legfőbb keresztényi célnak, elérendő legmagasabb csúcsnak a hit és az erkölcs világában.

Mikor vallásos ünnepélyekre készülünk, figyelmeztetjük szereplőinket a helyes hangsúlyozásra. Felhívjuk figyelmüket az írásjelekre. Meg akarjuk győzni őket arról, hogy az írásjelek a mondatalkotásnak szerves részei. Ha figyelmen kívül hagyjuk, nem tudjuk kifejezni az író szándékát, mondanivalóját. A hangsúly és írásjelek elferdítése értelmetlenséghez vagy ellentétes értelmezéshez vezetnek. A szépirodalomban többen kísérleteznek ugyan az írásjelek teljes mellőzésével. Cél, hogy olyan művésziesen fejezzenek ki egy gondolatot, hogy az írásjelek nélkül is félreérthetetlen maradjon és a művészi szépség se szenvedjen csorbát. Van esztéta, aki ezt lehetetlennek tartja mondván: pontok nélkül az írásban csak pontatlanok lehetünk (Bodor Pál). „És elvérezni egy fonák ígén“ című versében perdöntő soroknak látom annak 4. szakaszát: „Egy

verssel vívok, tán egy kettősponttal, / Egy írásjelben rejlő hatalommal: / Hova helyezzem: oda vagy ide? / Tán tőle dobban a versem szíve.“

A keresztény valláserkölcsei fogalomalkotás sohasem mellőzheti a pontosságot, és a hangsúlytalanságot sem engedheti meg. Itt meg kell maradnia a jézusi hangsúlynak. Itt nem szabad alkalmat adni a kétértelműsége. Itt az erőszak, a kegyetlen vagy kegyes csalás nem állhat a lélek szolgálatában. Kibicsaklás volt az is, amikor kitalálták, hogy „a cél szentesíti az eszközt“. Torzszülöttje volt a keresztény gyakorlatnak a világi uralomra törés is. Ha keresztények vagyunk, a jézusi alapon kell maradnunk: hit és szeretet alapján. Úgy, ahogy Péter levelében is áll: „hitetekben mutassatok igaz emberséget, az igaz emberségben ismeretet, az ismeretben önuralmat, az önuralomban állhatatosságot, az állhatatosságban kegyességet, a kegyességben testvéri szeretetet, a testvéri szeretetben pedig minden ember iránti szeretetet“ (2Pt 1, 5—7).

Mivel a keresztény vallás sok felekezetből áll, szükséges kihangsúlyozni: kötelesek vagyunk egymást, mint testvérek szeretni. Másképp nem ismerhetik meg rólunk, hogy Jézus tanítványai vagyunk. Gyermekkoromban a szívembe írták „A három pillangó“ jelképes meséjét, és én is igyekeztem az én híveim szívébe mélyen beírni annak szellemét. A más-más színű pillangók nem hagyták el egymást a zivatarban, összetartottak testvéri szeretetben, külön érdekeik, a csábítások és kísértések ellenére is, és az Isten derűs napfényt hozott rájuk. Higgyünk felekezeti felfogásunk szerint, de a hangsúly mindig a szereteten legyen.

Így vagyunk emberségesek. Ez a keresztény emberszeretet. Mert „épületet, időt és értékállót egyedül a szeretet tégláiból és mészhabarcsából lehet építeni.“ Ámen.

KEDEI MÓZES

A HALÁLBA MENŐK AZ ÉLŐKET TANÍJTJÁK

Mk 15,39

Jézus keresztre feszítését arra a római századosra bízták, akinek még a nevét sem közlik az evangéliumok, pedig jó volna őt közelebbről megismerni. A hatalom embere, Róma képviselője, a kapott parancsot feltétel nélkül teljesítette. A keresztre feszítés nem volt új előtte, mert abban az időben a római uralom elleni lázadókat ezzel a halállal büntették.

Vajon mire gondolhatott, amikor megkapta a parancsot? Semmi többre, mint arra, hogy ez is egy parancs, amit végre kell hajtani határozottan, közömbösen. A főpapok és Pilátus előtt Jézusból az ártatlan emberek nyugalma áradt. Ilyenkor a rendfenntartó erők előre elkészülnek arra, hogy a halálraítélt önkívületi állapotba esik, átkozódik és szitkozódik, hogy aztán hirtelen a másik végletbe essék és bírától kegyel-